

Návrh zákona o ochraně oznamovatelů

NFPK

Nadační fond proti korupci představuje návrh zákona o ochraně oznamovatelů trestných činů před neoprávněným postihem ze strany zaměstnavatele. Autoři zde zúročili dlouholeté zkušenosti při pomoci lidem, kteří se rozhodli upřednostnit veřejný zájem před vlastním pohodlím.

Účel zákona:

- ochrana občanů, kteří oznámí některé trestné činy páchané na pracovišti. A to jak zaměstnanců v pracovním poměru, státních úředníků, příslušníků ozbrojených sborů nebo vojáků z povolání.

Občan, který nahlásí trestný čin, např. v oblasti korupce, manipulace s veřejnými zakázkami, praní špinavých peněz či dalších trestných činů, jimiž je podryván veřejný zájem na transparentnosti výkonu veřejné správy, bývá často zaměstnavatelem neoprávněně postihován. Zejména je s ním pod nějakou záminkou ukončen pracovní poměr. Občané se pak bojí tyto trestné činy oznamovat a tím se vytváří podhoubí pro zvýšené množství této trestné činnosti latentního charakteru.

Obsah návrhu zákona:

- umožnění podání anonymního trestního oznámení,

Bude zaveden anonymizační informační systém, který umožní oznamovateli v pracovním nebo služebním poměru za současného utajení své totožnosti podávat trestní oznámení a utajeně komunikovat s policejním orgánem nebo státním zástupcem. Následně pak oznamovatel může vystoupit z anonymity a stát se chráněným oznamovatelem podle tohoto zákona a svědčit v trestním řízení.

- ochrana oznamovatelů u vyjmenovaných trestných činů: zejména v oblasti finanční a hospodářské kriminality, jako jsou korupční trestné činy, manipulace s veřejnými zakázkami nebo daňové úniky, ale i některé další, které se na pracovišti často vyskytují.

- zavedení statutu „chráněného oznamovatele“,

O přiznání statusu chráněného oznamovatele rozhodne ve správním řízení příslušný státní zástupce na základě žádosti oznamovatele trestného činu. Státní zástupce přizná rozhodnutím postavení chráněného oznamovatele, jestliže oznamovatel splňuje podmínky stanovené tímto zákonem, zejména jestliže podal trestní oznámení v dobré víře.

- zajištění bezpečnosti oznamovatele tak, aby oznamovatel trestného činu na pracovišti nemohl být postížen, znevýhodněn či vystaven jinému nátlaku.

Návrh zákona u chráněného oznamovatele upravuje zejména skončení pracovního či služebního poměru ze strany zaměstnavatele, převedení na jinou práci, zneužití překážek na straně zaměstnavatele a podobně. Ke všem těmto úkonům bude zaměstnavatel u chráněného oznamovatele potřebovat předchozí souhlas Úřadu práce.

- zavedení náhrady za ztrátu příjmu ve výši ušlého výdělku chráněného oznamovatele,
Maximálně však ve výši padesátinásobku minimální mzdy. Náhradu bude chráněnému oznamovateli poskytovat Ministerstvo financí v případě, že byl s chráněným oznamovatelem bez požadovaného souhlasu Úřadu práce skončen pracovní poměr nebo služební poměr nebo byl tento oznamovatel nezákonně převeden na jinou práci a byl tak oznamovateli krácen výdělek.
- zavedení náhrady za nemajetkovou újmu,
Ministerstvo financí přizná chráněnému oznamovateli jednorázovou částkou ve výši maximálně 100 000,- Kč. V případě přiznání a vyplacení těchto náhrad bude Ministerstvo financí tyto náhrady oprávněno zpětně vymáhat – v případě náhrady za ztrátu příjmu na zaměstnavateli a u náhrady za nemajetkovou újmu na každém, kdo tuto nemajetkovou újmu způsobil. Možnou ochranu před zneužitím garantuje kromě státního zástupce také Úřad práce, který vydává rozhodnutí ve správním řízení, čímž je zajištěna možnost zaměstnavatele se řádně odvolat. Ochranu před zneužitím zajišťuje také dosavadní trestný čin křivého obvinění podle trestního zákona.
- soulad s připravovanou směrnicí Evropského parlamentu a rady o ochraně osob oznamujících porušení práva unie,
V rozsahu připravované směrnice budou chráněni oznamovatelé trestných činů i mimo rozsah dopadu uvedeného evropského předpisu.